

ԲԱԺԱՆՈՐԳԱԳԻՆ ԵՒ ՊԵՏՄԵՆԲ	
Տարեկան.....	6 մեծիմ արծաթ
Վեցամսեայ.....	3 ու կէս »
Եռամսեայ.....	2 »
Գրութեան համար ծանուցանելու համար վճարելու համար	
Բաժանորդագրելու համար վճարելու է :	
Եւ յոյս լրացելու համար վճարելու է :	
Եւ ուղղելու առ Պ. Ս. Մերզա ԷՁ-	
միւսմիտ :	
Գրութեան համար յոյսաւորութեան պատաս-	
խատուութիւնը խնդրուած թեւան	
վրայ է :	

ԻՐԱՆՈՒՆՔ

ԼՐԱԳԻՐ ԶԱՐԵԹԱԿԱՆ

ԳՐԱԴԱՐԱՆՈՐԳԱԳԻՆ
ԵՒ ՊԵՏՄԵՆԲ

Բաժանորդաց համար 3 դր. ոչ քա-	
ժանորդաց	4
Բ. անդամներ » 2 » » 3	
Գ. անդամներ » 1 կէս » 2	
Մասնաւորի շահու վերաբերեալ նամակ	
կամ յոյսաւորութեան համար յոյսաւորութեան	
համար 6 դր. ոչ քաժանորդագրելու	
համար	8
Եւ յոյս լրացելու համար վճարելու է :	
Եւ ուղղելու առ Պ. Ս. Մերզա ԷՁ-	
միւսմիտ :	
Գրութեան համար յոյսաւորութեան պատաս-	
խատուութիւնը խնդրուած թեւան	
վրայ է :	

— 333 —

ԿԱՐԾԻՔ ԻՐԱՆՈՒՆՔԻ

Պայտը մէջ պատերազմի պատրաստութիւնները մեծ փութով յառաջ կ'առնուին, նաւատորմը թերեւ կարող ըլլայ տան և հինգ օրէն Սաբայ Պաշտօնի առջնները իր պատրաստական վերջը առնուլ և իր վերջի հրամանին պատել : Յունաստան իր կողմէ անհոգ չ'իկնար, իր կարողութենէ վեր պատրաստութեան մը ստիպուած ըլլալով ձեռք զարնել թերեւ իր կարողութենէ վեր միջոցներու կ'գիտէ, տեղութեան մ'օգնող նշանը կը որոնէ յուսոյ միջոցներուն մէջ, պարագաներու փոփոխութեան մը կ'անձկայ յորուտ իր քաղաքականութեան, նոր աշխարհէն հինէն աւելի նոր և յուսադրելի ճառագայթ մը նշմարած կ'երեւակայէ, ստակի անհասկեալ պէտքը կ'զգայ, քանի մը միջոցներու կ'գիտէ, իր խորհրդարանները երեք միւսն անդղ լըրայի վարի մը կ'նստնեն իրեն, աւելաւորելու գումարին բանակի կերպարանք տալու միջոցներ և արտօնութիւններ կ'ընդունի, պատերազմի շունչը երկու տեղութիւնները կ'մղէ վերարդիմահարելու : Սակայն պատերազմ պիտ' ըլլայ. այս է խնդիրը : Եւրոպի աշխարհակալ մը պատերազմի պատրաստութիւնը խաղաղութեան տալիս հոլովութիւնն է ըստ. այս կարծիքը միայն պատերազմի և ոչ թէ փրկնախաղան աշխարհի կտրծիքն է : Խաղաղութիւնն է այն որու մէջ կասկածով կ'սպիրնը և զօր վախով կ'սպիրնը. խաղաղութիւնը պէտք է մտքուր, յստակ, անկասկած և անխել ըլլալ : Սուրբ քաշել հաշտութեան համար խաղաղութիւնը վերցովել և անոր զրկանք տալ է : Գանձը վառնել և պարտքի տակ

ԼՈՒԻ ԺԻ

պէտք իրաւ տեղը գործածել զայն : Միայն վաղելու և խաղաղութիւն հաղթանակ համար աշխարհակալութեան մէջ ամենեւին փառք չ'իկնայ : Եթէ ինչիւր վայրերն և փառախար կենդանի մը մեղման, անձ մը վստայեղ աղաւթել, վերջապէս ուրիշ մը կ'անորդ աղաւթելու համար իր կեանքը վստայի մէջ գնել ըլլալ ան անուն կրնար փառք ըստել : Բայց այս քու ըրածը ուրիշ բանն է թէ ոչ անմոռութիւն և անխելութիւն : Սպասէ աղաւթ ուրիշ տեղի մէջ փառքի վրայ խօսելու, սպասէ միւսին որ կարող ըլլաւ քու նախնայ և ֆրանսայի դիւցազններու պատմութիւնը կարգաւ, որոնք, ինչպէս են Նիւթըն, Պայտը, Թիւրքըն, Կ'Աստ, և շատ ուրիշներ, իրենց արեւան գնով պաշտպանեցին ֆրանսա և մեր թողը :

Քաղաքութեամբ և գորովով տրուած այս իրաւացի և կարեւոր դասը խորին տպաւորութիւն մ'ըրաւ նորաստի իշխանին վրայ, որ ի սկզբան սկսաւ շինել, և վերջէն մօրը ձեռքը բռնելով համարեց զան, և « Զատ աղէկ սիրելի մայր իմ, ըստ քո հոգի և պատրաստական կերպի, ինձ փառք ձեր խորհրդարաններու հետեւին և ձեզ հաւանդելիս պիտի սեպեմ » :

Բնաւ զաւակ մը իր մօրը վրայ պայտի սէր զգացած չ'ունի. չ'կար խանդավառ սիրոյ հաւատարմի որ չ'իկնուէր անոր յայտնելու համար :

Գիտած ըլլալով որ իր մայրը ծաղկներու սիրահար էր, ամէն առաւօտ իր առաջին զարգումէ եր սպասուհի մը և հաւատարիմ Մուֆէն մէկուէր առած Վերայիլի պարտեղներուն մէջ վաղել և ծաղկներու փունջի կաղնիքով մօրը սեղանակը գնել անոր երնել տալով : Ամէն օր նորանոր ծաղկներու փունջ մը կ'գտնէր իր զարդարանին վրայ, և կ'ընթերցէր մայրը կրնար տեսնել որ իր զաւակ առաջին գործը անոր առաւօտեան աղօթքին պէս իրեն հա-

ձնուիլ ժողովրդեան խաղաղութիւնը դողնու է : Եւս կերպիւ կ'իմաստի Յունաստան խաղաղութեան :

Գրեթէ բոլոր բղձալիւ և քաղաքագէտ անձինք այն կարծիքն են թէ պատերազմ տեղի պիտի չ'ունենայ Տաճկաստանի և Յունաստանի կառավարութեանց մէջ, և Երեւանի տեղութիւնները պիտ' աշխատին ամէն կերպիւ որպէս զն ծաղկելը կուց մ'առնելը առնելով նոր կ'ընթերցուին : Եւս այս դիմամբ այսօր Գեապանաժողովը պիտի գումարուի Բարիլի մէջ, որու համար ամէն յաջողութիւն կ'ընթերցուին ի սրտէ որպէս զն կարող ըլլան համաձայնութիւնը և յաւարեթութիւնը վերահաստատել և պատերազմի զգնակ շունչը ցրուել վառնել մեր խաղաղ միջոցներուն մէջ :

Երկու պատճառ կան որք զմեզ կ'յուսադրեն թէ պատերազմ տեղի պիտի չ'ունենայ. Եւս ինչ, վառն զն Յունաստան չ'իկնար պատերազմ հրատարակել և իր երկիրը ու ժողովուրդը վստայի կ'ընթերցուին առանց իրեն համար երաշխաւոր և պաշտպան կեցող երեք տեղութեանց հաւանութիւնը առնելու. և այս երեք տեղութիւնները խաղաղութեան կ'համաձայնին : Երկրորդ, վառն զն Տաճկաստան չ'ուզէր պատերազմ հրատարակել երբ կ'ընթերցէր որ Եւրոպական քաղաքականութիւնը և հաւասարակշիւութիւնը վստայի կ'ընթերցուին և արեւելեան ինքողոյն նոր ծնունդ մը կուտայ : Եւս երկու դրաւոր պատճառները մեզ կ'յուսադրեն պատերազմի անհաւանական ըլլալը, սակայն և այնպէս պատրաստութիւնները մեծ փութով յառաջ կ'առնուին որպէս զն հաստատուի Պոնաբարթի խօսքը թէ « Պատերազմի պատրաստութիւնը խաղաղութեան ապահովութիւնն է » :

մար նուիրուած էր : Երբ դէշ օրը արդիւք կ'ըլլար իրեն հետեւաբար և չ'եր կրնար պարտէզ երթալ ու ծաղկներ ժողովել կ'ըսէր արամութեամբ. « Գոհ չեմ ես ինձմէ : Այսօր պիտի չ'իկնամ մօրս առաջին համբոյրին արձանի ըլլալ :

Թաղաւորը իր տղան սիրելու տրամադրութիւնները և մօրը համար ունեցած ջերմասիրտութիւնը ձգնարիտ երջանկութեամբ միանգամայն և դորովորի անձկութեամբ մը կ'իկնուէր : Զաւակը էր իրեն նոյն իսկ անոր մարմնական կրթութեանց ներկայ գտնուիլ : Գաւառները կ'ընթերցէր անձամբ կ'հարցաւորէր զանի անընդհատ, և վերջապէս խաղա մէջ կ'իկնուէր զանի անոր աստիճանները և բնաւորութիւնը տեղի աղէկ հասկնալու համար,

Կ'հարցէր անոր մարմնական ոյժը և կարողութիւնը զարգացնելու համար ըրած մեղմ, ճիշդ և կանոնաւոր ձեւերը և թերութիւնները տեսնելով :

Անոր սրտի մէջ այս աստիճան մշակելու և անոր այս տրամադրութիւնները քաջաբերելու նպատակաւ ասպարանի ձեւերի վրայ և անեականներու գիմայ մասնաւոր փոքրիկ գետին մը յատկացուց, և տրուելու (Բեթա Գորդա) բաժնի մը (Գորդա) ցնցուցներ (Գորդա) և պարտիզպանութեան բոլոր հարկաւոր գործիները տալ տուաւ անոր :

Իշխանը իր գաւառու պարագայ միջոցները հոս տեղ անցնելով կ'ուզէր իր փոքր ծաղկոյնի միտի պարտիզպանը ինք ըլլալ, որ ստուգիլու բոլոր պարտիզի մարտիներէ և կանոնաւորութիւնէ ետ չ'եր մնար : « Զայր այս պարտիզը ստաւ ինձ որպէս զն ես ինձմամ, ըստ օր մը, բայց, յաւելուց, ինչ մը կ'ընտել ետք և զմեզի իրարով մը, ես ուրիշ բան չեմ եթէ ոչ անոր վարձկանը, բեքերը մօրս կ'իկնուին » :

Մեծ ուրախութիւն մ'էր իրեն համար իր ուղղած ծա-

ւալի նայի օրագրերէ ունեց կ'ըսեն թէ երկու ծրագիր կան Գեապանաժողովը մը համար. մին թէ Գաղղիա և Եւստրիա կ'համաձայնին Տաճկաստանի առ Յունական կառավարութիւնը իրաւ վերջնաղոյն մէջ պարտնախուծ հինգ պահանջները ընել միայն խորհրդածութիւն նիւթ, և միւսը թէ Ռուսիա, Բրուսիա և Խոսիա պիտի համաձայնին աղղայ օրէնքներու վրայ հիմնեալ հաշտութիւն մը : Դիպայն առաջարկել Գեապանաժողովը : Անդղոյ խորհրդարանը դեռ վերջնական որոշում մ'ըրած չէ որոյն նիւթին նկատմամբ :

Աւերիլ Վիկտորիան լրագիր մը վերջինները իմացնելէ ետք կ'յուսեղը թէ Յունաստան նոյնպէս կ'պահանջէ իրաւունք ունեցող Գեապանաժողովը մէջ մասնակցելու :

Եւրոպական օրագրերը կ'հաստատեն թէ սոյն Գեապանաժողովը մէջ նաեւ Կիրիտի ինչիւրը պիտի վերջանայ 1856 զաւաղութիւնը համաձայն և առանց Տաճկաստանի շահեւորան փնտրելու :

Այս պաշտօնական լրագրեր Բեթա Գորդա Պեթի ըրածներէ հակառակը պնդելով կ'հաստատեն թէ Գեապանաժողովը տեղը և ժամանակը տակաւին որոշուած չէ : Տաճկաստանի հաւանութիւնը դեռ առնուած չ'ըլլալով կ'հասկնալ թէ ոչ Գաղղիա և ոչ ուրիշ որ և է կառավարութիւն մը պաշտօնական հրաւիրագրեր կրնան զրկել :

Բեթա Գորդա կ'ըսէ թէ Տաճկաստան կ'մերժէ իր և Յունաստանի մէջ ծագած տարբերութիւնը վերջացնելու համար Ռուսիոյ կողմէն առաջարկուած Գեապանաժողովը մասնակցել :

Յունաստանի խորհրդարանները արտօրոյ կարգի վարի մը նուիրեն են կառավարութեան որ է Յիլիօն անդղական լըրա, և արտօնութիւն կուտան զօրքերու թիւը աւելցնել զգալի կերպիւ :

Վիկտորիան մէջ Ռուսիա դեսպան Գոմը Սաբէլայէրի ի պաշտօնէ ստաւ կ'հասկնալ Զեւալիլի մէջ հրատարակուած լրագր թէ Ռուսիոյ իր գրօշի պաշտպանութեան տակ առած ըլլայ Յունական նաւերը :

Եւրոպայի զինքը նաւահանգիստին մասնող և անմիջապէս մեկնող տեղութեան շոքնաւոր համար կ'ըսուի թէ Զայր փաշայի նաւատորմէն կուգար Կիրիտի

առաւանակներու աճիլը և ծաղկիլը տեսնել. իր ամէն առաւան փունջերը հիմա աւելի զեղեցիկ կ'երեւին իրեն քանի որ իր փոքրիկ հողի արդիւնաւորած ծաղկներէն կ'ընթերցէր : Բարձրաստիճան պաշտպան մը օր մը տեսնելով զանի որ բիրը ձեռքը ստած պարտիզակի եղբորը անանկ մեծ եռանդով մը կ'ըրէր որ Զախէն քրտիքի հեղեղներ կ'վազէին իր պատերու վրայ ըստ անոր. « Յիլիօն այդ չափ խնջեալ ինչ զարմանալի բան է, Իշխան, ինչու չ'էր խօսիր, պարտիզպան մը ձեռքի մէկ հարուածով կրնայ այդ գործը ընել ձեզ համար. — Կարելի է, պատասխանեց տղան, բայց այս ծաղկիները կ'ուզեմ և պէտք եմ ես ինքս աճեցնել, մօրս անչափ հաճելի չէն կրնար ըլլալ եթէ ուրիշ մը մշակէ զանոնք :

Թաղաւորականը աղնաւորութիւնը և սրամոռութիւնը արգէն պաշտպան մէջ հոշակ առած կ'սկսէր աւելի հեռու տարածուել, և սիրուն, փոքր իշխանին վրայոր պատմութեամբ մը մասնաւոր պարագայները մեծ փառք մը կուտային ամենու զանի տեսնելու և ձանձուլ համար : Բարիլի մէջ համարաւ ունեցող զպայտի մը գաւառաբարակի հին այս գիտաւորութեամբ օր մը Սէն-Քլոէ եկաւ, և իրեն հետ եղած երեք աշակերտներով թաղաւորականը տեսնելու համար թոյլտուութիւն խնդրել պաշտպանի մ'իւմայրց : Թաղաւորականը անմիջապէս հրամանը չ'որհեց, և զանոնք աւելի պատուելու համար ուղեց նախ ինք բնագոյնիլ գաւառաբարակի և իր աշակերտները և անձամբ ներկայացնել զանոնք իր տղան : Երբ նորաստի անձերը և իրենց վարժութիւն սրտերուն մէջ զգացած յուզումէ կ'զոգային, բայց թաղաւորականը անմիջապէս վերջապէս մեղմ և մարդասէր կերպարանք մ'առաւ զանոնք տալու հովելու համար : Գեո Զմեկնած գաւառաբարակի հին արաբայրդեղն ձեռքը համարեւել թոյլտուութիւն խնդրած

1 (Souci) (1888-1891) 1888-1891 1888-1891 1888-1891

Վայրկիան մը զինուորական միջոցներու ձախ
նուի, բայց 'ի զուր • զգրքերը ոչ կարգ ունի
դորձերն • պահապան զօրաց դանդաղ կ'աշտ
բաժնի թիւեր իր յաջորդ թիւներէ աւելի եւս ստու
կաբերութիւն կ'աշտն • կ'անտառադուր ի, կ'կ
ջի որդանն ըրդունաձ կանաչ ժառրաէնը կ'զ
սի ծառաներն հշտնապահանի զգնը ունէր •
մերժէ դանի ե կարգաց, կարմիր ու ճերմակ եւ
պարէնը կ'ընդունի, Եւնալաւա վազելով միջ
զէնքեր կ'դրաւ ե Պաւլիկի վրայ ե քաղ
1783) : Տխտը սրտաւոր թիւաններով լի այս տ
ձախմբը ե առնու իը մէկ կ'ըլլայ, անթիւերի
մը կ'ընտելէ դանի ե անոր կառավարիչը միւս
մը մը ըստէն անկարներ կ'ապրաննէ : Վ • աը
ընդէ քաղաքային ժողովոյ առջին գառաւորը
կի մը հարստաձէ կ'ըլլայ կ'մեռնի : Պայիկ

Մեր անկեղծ և կարեկիր զգացումները և բարեմաղթութիւնները յայտնելով իրեն ցատազնիլի ծընօղաց եւ աշնիւ եղբարոյ, կ'իշխցնենք իրենց որ Հանդուցելոյն ձեռնարկած դործերը և յառջ տարած տպաբանք՝ որոնք զլիւսաւորաբար իր անուներ փառաւորողներն են, Տիմա իրենց աջակցութեան պէտք ունին, չէ՛ թէ միայն իրենց սիրելի և ուսումնական եղբօր անունը և քաղցր յիշատակը միշտ անմահ պահելու համար, այլ որ աւելի մեծն է՝ հայ-զրաւկանութեան նպաստելու, ազդիս խիստ օգտակար միջոց մը արգիւնաւորելու, զրակահնութեան հորիզոնին վըրայ դեռ նոր փառլիւնտը սկսող լոյսը վառելու և արձարածելու, և բովո՞նդակ Ազգին համարումը, սէրը և գրգռանա աշխարհի բարխտադիտութիւնը արժանապէս ստանալու համար :

ւածը եղծելու, դու պաշտօնեայ մ'իկը միամեայ
և քու պաշտօնը քու նախորդայ նման կատա-
րեցիր, սակայն քու արձանագրած մեր թերու-
թիւնները մենք կարող ենք սրբել քու տուժարի
մէջէ, դեռ յաւիտեական տուժարին մէջ չար-
ձանագրուած, և այս նոր տարւոյն մէջ մեր ա-
պագայ դործերով:

Գնա խաղաղութեամբ Հին տարիդ վաստա-
կարեկ, վասն զի քու յաջորդը 1869 թուականը
պիտի չուշանայ զալ և քու ամբողջ բազմիկ մեր
հաշուեկէնը եղած է քու հետ, և մեր թերու-
թիւնները զորս պարտուց երեսը նշանակեցիր քու
տուժարի մէջ պիտի վճարուին մեր ապագայ դոր-
ծերով և ըստ այնմ պիտի արձանագրուին նոր
տուժարին մէջ: Ա երջին բարեկամութիւն մը, վեր-
ջին երախտիք մը քեզմէ այն է՝ որ զմեզ յանձն
առնես նոր տարւոյն, որ անոր մէջ անցնալ
գծուածութիւնները, ժամանակի և պարագանե-
րու խտութիւնները վերջանան, յաւած սիրտերը
միմիթարուին, անհատական, ընտանեկան և ժո-
ղովրդային կենսքը բարեկալին, ընդհանուր աշ-
խարհի վրայ խաղաղութիւնը հաստատուի, և ալ
ո՛չ երբեք մարդս իր նմանին վախնայ. վասն զի
այն օրինակ է մեր սրտանուէր և եռանդուն բա-
րեմաղթութիւնները զորս մեր սիրելի ընթերցողայ
կ'ընենք:

— Բարիդ գումարութիւնը գեոպանածողովոյ համար
հրաւիրակը պաշտօնապէս ներկայացուեցաւ անցնալ
կիւրակէ Բ. Գրան: Գեոպանածողովոյ պաշտօնը մի
միայն Տաճկաստանի և Յունաստանի մէջ ծագած ան-
համաձայնութիւնը վերջացնել ըլլալով՝ կայսերական
կառավարութիւնը իր հաւանութիւնը տուաւ և հրաման
ղրկեց ձէմիլ փաշայի, որ Տաճկի կառավարութեան
գեոպանէ Գաղղիոյ արքունեաց մօտ, գեոպանածո-
ղովոյ մասնակցելու:

Գաղղիոյ կայսեր հրամանաւ արտաքին դործոց պաշ-
տօնեան առաջարկեց տարբեր խորհրդարաններու որ
սէս զի լիակատար գեոպաններու առաջին նիստը
յուշմար 9 ի համար (այս օր) որոշուի:

Բ. Գրանը Հելլենացիներու արտաքինութեան նկատ-
մամբ իր առաջին միջոցները չափաւորեց, բուն Հել-
լենացիները կարող պիտի ըլլան Տաճկաստանի մէջ
նստիլ առանց արգելքի, և որիչ տար արգելքու չը-
ման մի և նոյն իրաւունքները պիտի վայելեն, իսկ

ԼՈՒԻ ԺԻ

Փիլիսոփայութեան այս դարը, այս խորով լոյսի և ա-
ղետալ փայլանքներու դարը, իր սրանալու ատեն մաքուր և
բարեկար ճարտարացի մը կ'ընդունէր այն երիտասարդ թա-
ղուհիէն՝ զոր վատմուռ պարտաւորեցրը մինչև նահատա-
կութեան փառքին մէջ հայածելու կ'մօտէին. մեռնելու
վրայ եղող թաղաւորութիւնը վայրկեան մ'անով իր վե-
հանձն գտարթութիւնը և իր ասպետական բնաւորութիւնը
կրկին ստացաւ:

Գծբողբար թաղուհին դահլէ երած ժամանակ թա-
ղաւորին պէս մի և նոյն անկործանութիւնը ունէր. ամէն
բան, թէ իր ձիւրքերը և թէ պալատութիւնները, թէ
իւ մարքի կատարելութիւնները և թէ թերութիւնները
ամէն մէկու արժեքը հասկնալու և ճանչելու համար, իր
բնաւորութեան գլուարթութիւնը, իր սովորութեանց պար-
զութիւնը, իր բարեկամութեանց կենդանութիւնը և հաս-
տատութիւնը իրեն դէմ դարձան:

Բաւարաստը իր որսին պէս ձեռք գրաւ անոր վրայ,
սեցուց բոլոր ընթացքը, ասելի ըրաւ անոր բոլոր խօսքերը,
թունաւորեց բոլոր գործերը, և անոր շուրջը պնդալի կա-
տարի աստելութիւններ սերմանեց՝ որոնք վերջապէս զանի
պիտի խեղդէին:

Թաղաւորը Յուլիս 17ին, որչափ որ չարագուշակ նշան-
ներ կ'ընդմարէին, ուղեց իր Բարիդ գառնալու համար տու-
ած խոտուամբ կառարել, իր ընտանիքի ամէնէ արտառուչ
հրաժարականներ տալէ վերջը ժամը 11ին կտք մնաւ:
Թաղուհին Լուի Ժ-Ջ ի անցնելը օրերուն համար սրտա-
գոլ՝ բոլոր նոյն օրը ամէնէ մեծ վախերով և օտակոմնե-
լով անցուց, իր զաւակները վայրկեան մ'անգամ իրմէ
հրաժարեցան: Թաղաւորանոցը ուղեով իր հօր վերա-
դարձի առաջին աւետող ինք ըլլալ՝ շարժանակ պատահանը
երթալով, « Գիտի վերադարնայ, մայր իմ, կ'պտար,

անոնք որ 'ի սկզբուն Տաճկի տէրութեան հպատակ է-
ին և վերջէն Հելլենական պաշտօնաւորութեան տակ մը-
տան՝ պիտի ստիպուին կամ երկրէն գուրս ելնել և
կամ՝ Տաճկի հպատակութիւնը ընդունիլ:

Այս միջոցներու չափաւորութիւնը ամենեւին Յու-
նական նաւերու չ'վերաբերիր որոց համար արդիւնած
է Տաճկաստանի նաւահանգիստներու մէջ մանեւ:

— Կիրիսի ընդհանուր կառավարչին կողմէ Բարձ. Բալի
փաշային ուղղուած պաշտօնական հեռագիր մը
կ' ծանուցանէ (ինչպէս անցեալ թիւերնու մէջ յիշ-
ւած էինք) թէ Բէթրօրուլարի (հայրը) աստուամբա-
պետը նոյնպէս և բոլոր օտարազգի կամաւորները
զէնքերնին թողալով Բ. Գրան հնազանդէր են, և
թէ բոլոր պարագայիսինքն որոշէր են Կիրիսի միկնիլ
և Տաճկական շրջանաւորով Յունաստան պիտի փո-
խադրուին:

— Սփաքիայի մէջ տեղի ունեցած վերջին կռիւնե-
րը ապստամբաց շատ սուղի նստած ըլլալով՝ ամէն ա-
պստամբ մահաւանդ անոնց պարագլուխները աւելի ի-
րենց ապագանին ապահովելու միջոցներ կ'մտածեն,
և խիստ հաւանական է որ կամաւորները բաժնուին տե-
ղացիներէ, որպէս զի առանց ժամանակ կորուսելու
և ձախող հետեանքի մը ենթակայ ըլլալու իրենց
երկիրը շահին և դոնէ կեանքերնին ապստամբ ըլլալով
միմիթարութիւնը ունենան: Տեղացիք երբ գրգռվին-
րէ ազատ ըլլան և թիւաբազմութեւ հետի՝ աւելի գիւ-
րու և ինքնաշօթար պիտի հնազանդին կայսերական
կառավարութեան և աւելի մարդասիրութեամբ անոր
խնամքը և պաշտպանութիւնը պիտի վայելեն:

— Կ. Պօլսոյ Հելլենական գեոպանատան երրորդ
թարգման Պ. Թէմիսդոքի Բրիտանոֆօրիտին Բ. Գրան
հպատակութիւնը ընդունելով՝ օտարականութեան ե-
ղծնադրաւ տեսնին (Թաճիք մէջ Էլիսի) անգամ ան-
ուանեցաւ:

Մարդարեան Ենիմարաի Յովհաննէս Էֆէնտին
ոտարականութեան քննիչ գաւառոր (միւսթանթիք) ան-
ուանեցաւ:

350 չափ Հելլենացիներ անցնալ հինգշաբթի Աւս-
տրիական Մարքո Բօլօ անուն շրջանաւոր Պօլսէ մեկնե-
ցան Թիւրսի, Սիրայի Էայլն, համար: Նոյնպէս և
գեկտեմբեր 13/25 Գաղղի Թաղուհի (Սի Գուին) ա-
նուն շրջանաւոր 300 Հելլենացի տարաւ: Ահաբա-
թէ 1300 հոգիի չափ ասիւն առաջ Գաղղիական և
Աւստրիական կանոնաւոր շրջանաւորով Սիրայի և Բի-
րէայի համար մեկնած էին: Այս մեկնողները բոլոր
աղքատ մարդեր են ամենին անկարող գրամական
նպատակ մ'ընելու իրենց հայրենեաց: Երբեմն գրա-
մական նպատակներ ընող Յայներէ մեկնող մը չ'կայ:

— Պ. Վալէօրքիս, որ Աթէնքի խորհրդարանին
մէջ պատգամաւոր է, դանձուց պաշտօնեայ անուա-
նեցաւ:

Նոր դունդ մը պիտի կազմուի Աթէնքի մէջ թա-
ղաւորական Պահալ անունով:

պիտի վերադառնայ. հայրս այնչափ բարի է որ չեն կըր-
նար անոր գէշութիւն մ'ընել:» Գարձաւ թաղաւորը, կա-
քին թաղուհին և ասիւն իր զաւակաց զիբը նստուեցաւ.
Ահաբաթի ուրախութիւնը անպատմելի էր. ժողովուրդը
մարմարեայ բակը մնաւ ժաղաւէններով զարդարած
ուռնակիի տակերով, որոնք զիբերու ամբողջութեան մէջ ձի-
թնիկի ձիւղեր կ'երէին. եռանդալին և ուրախութեան հա-
ղապանները երկու անգամ թաղաւորը պատշգամբին վրայ
երեցուցին իր ընտանիքով: Սակայն այս դիւրեւ չէր կրնար
առաջի օրուան տառապանքները մոռցնել տալ. իր ետին
Բարիլի մէջ թողուցած փոթորիկը օրէ օր կ'սպառնար
զալ և Վերապիլ վրայ յարձակիլ:

Ներքին աստիճանի վեր խռովարարները պատեհ ատկթ
մը կ'ընդունին իրաւ մը յարաշարժելու համար: «Ներքինաց
ման սրահին մէջ թաղաւորին անձնասպահ զօրքերը Վեր-
սայիլ պահպանութիւնը ընելու համար երեզ Գրանարի
դուռին հացիկեղծ մը տուած ըլլալով՝ (1 Հոկ. 1789)
թաղաւորական ընտանիքը իր ներկայութեամբ վայրկեան
մը պատուած էր զայն: Սակայն պարագլուխները իսկոյն
գէշ մեկնութիւններ տուին այս պարագային, և իրենց
պատրուակ ըրին յեղափոխութեան նշանը տալու համար:
Ստաղ զոյգները կ'տարածուին ժողովրդեան մէջ, ամբաս-
տանութիւններ երեսն կ'ընեն, զայրոյթները կ'հրապա-
րակուին, կատարելութեւ խումբ մը մայրաքաղաքին մէջ կը
վազվէ պրոպագանդ. Հայր. հայր. Թմրուիլ կ'պարեն, վտան-
գի զանգալը կ'հնչուի, արուարձաններու ժողովուրդը
կ'հաւաքուի և ճանաչալ կ'ընէ (3 Հոկ). հերարձակ կ'ընեն
և գիտով մարդեր ուղեկցութեան առաջնորդ կ'ըլլան որ եր-
եթեայով կ'տառապանուց քաղաքի փողոցներու մէջ: Գրգռ-
տուողները տապալուով և դանակով վրէժնալ ազգային պա-
հասան զօրաց հետ կ'խառնուին և Լա Գայէթ կ'ընշաղաւ:

— Ֆուատ փաշայի առողջութիւնը աւելի բարւոքած
լլալով՝ կ'յուսացուի թէ Բարիլի գեոպանածողովոյ
էջ իր հանձնարը ցոյց տալու հրաման մը կ'ընդունի
ճոռստափառ Սուլթանէն: Ֆորթանսի մէջ Թալիք
թղթակիցը անոր Նիսի համար ճամբայ ելնելը իմա-
նելով՝ և այս բարձրաստիճան և տաղանդաւոր պաշ-
տօնէին վրայ շատ մը դիմելտանք գրելէ վերջը անոր
հանձնարը պատրաստաբանութիւնը կ'ընէ, թէ Անդ-
լոյ թաղուհին Օպոստափառ Սուլթանէն ագամանդ-
այ ծանրադին մանեակ մը ընծայ ընդունած ըլլալով
անոր մէկ մասովը օղեր կ'ընեն և ակահէն կ'կախէ.
Կր մը այս փոփոխութիւնը Ֆուատ փաշայի իմացնելով
և իր ակահէն կ'ախած փայլուն ագամանդը ցոյց
ուած միջոցին՝ տաղանդաւոր գեոպանը այսպէս կ'ընէ.
«Իմ տէրս Սուլթանը շատ երջանիկ պիտի համարի
կենքեր երբ իմանայ որ Ձեր Վեհափառութիւնը անորմէ
կ'կախէ ակահէ կ'ուտայ »:

— Յունիկը 2ին դումարուելիք գեոպանածողովոյ
գեո տեղի չ'ունեցաւ, կ'հաստատուի թէ Յունիկը 3ին
պիտի դումարուի (այսօր). Տաճկաստան իր հաւանու-
թիւնը տուած է անոր կազմուելուն և կ'հաւանի կ'ը-
նեն որ Յունական գեոպանը տալու իրեն հաւ-
քուած ժամանակ: Մեծ տէրութիւններէ Թին (Ռու-
սիա)՝ առաջարկած ըլլալ որ նաև Տաճկի գեոպանը
ոնձայն ներկայանայ ժողովոյ, բայց այսպիսի առա-
ջարկութիւն մը բնականաբար պիտի մերժուէր ինչ-
պէս որ մերժուեցաւ իսկ, վասն զի Բարիլի դաշնա-
դրութեան մէջ Տաճկաստան մեծ տէրութիւններու
կարգը դատուած ըլլալով՝ այն օրինակ որոշում մը
նոյն դաշնագրութեան ամեն կարեւոր կտորը պիտի
տկարացնէր: Յունաստանի պաշտպան անգլոթիւնն
թէ մին թերեւ փափաքի գեոպանածողովոյ ժամ ա-
ռաջ կազմուելուն, որպէս զի իր դադափաբած քա-
ղաքականութիւնը, այն է Կիրիսի խեղիքը, ջանք
ընէ յուզել նոյն ժողովոյ մէջ: Հաւանականութիւն
ները և տէրութեանց միտումը աւելի վերջացրին
մէջ պարունակութեան քննարկումը որ Գրանը ըլլալով
Կիրիսի խեղիքը բնաւ չ'կարծիւր որ մոտ ունէ,
նայ գեոպանածողովոյ մէջ, մահաւանդ թէ ապոստա-
մութիւնը հետզհետէ կ'անարանայ, պարագլուխները
անձնատուր կ'ըլլան, մնացեալները կ'աղաղան ու
Կրքուին: և թերեւ մինչև գեոպանածողովոյ կազմուի-
լը Կիրիսի դարձը բոլորովին վերջացած է խաղաղած
ըլլալ, և անտեսն Յունական գեոպանին հարցնեն
(քանի որ պատասխանելու պաշտօն այն ունենայ)
թէ ինչպէս կ'ընայ ըլլալ որ Յունաստանի և Կիրի-
սի մէջ հաղորդակցութիւնները դադրած միջոցին
նոյնպէս և ապստամբութիւնը մարի է թէ Յունաս-
տան չէր ապստամբութիւնը դրդողը, քաջալերողը
և անոր օգնողը և նպատակը: Տէրութիւնները ար-
դէն համաձայնած են վերջապէս առջի երեք կտոր-
ներուն վրայ.

1. Թէ Յունաստան Հելլենացի կամաւոր զօրա-

անն որ կ'ստիպուի անոնց Վերսայլ առաջնորդել ժամը
վիշին Բարիլ առաջնորդող ճանքուն վրայ թանձր մարա-
խող մը մէջէ՝ այս կ'ընեն: Բաղմութիւնը կ'երևի որոնք
բարիքեան բանակի յառաջապահներ կ'կազմեն: Վէպ 'ե
օրապար կ'յուսուցանան և պատգամաւորութիւն մը կ'ընեն:
Լուի Զապրի խօսելու պաշտօն ունենալով ժողովուրդի
չքաղորդութեան և թշուառութեան վրայ քանի մը խօսք
կ'ընթերցէ, և կարծես թէ նաւալելու կ'մտալ այնչափ թա-
ղաւորին հաստատ կերպարաբնդ և ապահով նայածքը
զարմացմամբ և յարգանք պաշարած էր զանի: « Բարե-
կամներս, ըստ անոնց, և թէ դու թշուառ էք՝ յանցանք
իմ չէ, և ան ձեզմէ աւելի թշուառ եմ: Բարեկյիւն և Լու-
թամբի ցորենի շաւմարաններու վերակայուցայ հրաման
պիտի ընեմ՝ հիմա որպէս զի կրցածնուն չափ ձեռք ոնցու-
ցած ցորենը և ալեւոր յանձնեն: Երանի թէ այս հրա-
մաններս մինչև այսօր տուածն ընէ աւելի աղէկ լուս էին »:

Մնածելու համար վարձուած կ'ընեն ստիպուեցան օրհ-
ններ կարգալ, մահու սպառնալիքներ արտասանելու հա-
մար և կամ՝ Նեցցէ Լաֆալթ աղաղակներով մեկնեցան: Այս
անակնկալ աղաղակին ատելութեան և կատաղութեան դո-
ւիւնները կ'սրտատախանեն. խեղճ Լուի Զապրի որ հաց
ուղեւորն սոսկ սրտաբուակ մ'ըլլար չ'զիւնէր քիչ մնայ
պիտի կախուէր է թէ քանի մ'անձնասպահներ բազմութիւնը
ձեղքելով չ'աղաղակէին զանի կատաղութեամբ ձեռքէ:

Սակայն պալատին ամէն կողմը դժոխային կատաղութեւ
վտարանդիներ կ'պաշխային, զորս ունէր Բարիլի սովորութեւ
մէջէ ժողոված էր Վերսայլի վրայ մեկնելու համար, և իրենց
հետ մեկտեղ կ'հասնէին դարձառիւսի և պատուաւոր լո-
գաններով դուռերը, ըստ դիպաց տապարներով և դա-
ւաղաններով, նիղաններով և զանազան զինեալ, որոց-
մէ յեղափոխութիւնը հիմա իր ճակատամարտերը կ'կազ-
մէր: Վերջապէս Բարիլի վրէժնալու կանոնաւոր դունդե-

